

HOLCIM (DEUTSCHLAND) PRZECIWKO KOMISJI

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 19 kwietnia 2007 r.*

W sprawie C-282/05 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości,
wniesione w dniu 12 lipca 2005 r.,

Holcim (Deutschland) AG, dawniej Alsen AG, z siedzibą w Hamburgu (Niemcy),
reprezentowana przez P. Niggemanna oraz F. Wiemera, Rechtsanwälte,

wnosząca odwołanie,

w której drugą stroną jest:

Komisja Wspólnot Europejskich, reprezentowana przez R. Lyala oraz G. Wilmsa,
działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

* Język postępowania: niemiecki.

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: C.W.A. Timmermans, prezes izby, P. Kūris, J. Makarczyk, L. Bay-Larsen
i J.-C. Bonichot (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,
sekretarz: R. Grass,

uwzględniając procedurę pisemną,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 11 stycznia
2007 r.,

wydaje następujący

I - 2974

Wyrok

- 1 Holcim (Deutschland) AG żąda w odwołaniu uchylenia wyroku Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich z dnia 21 kwietnia 2005 r. w sprawie T-28/03 Holcim (Deutschland) AG przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich, Zb.Orz. str. II-1357 (zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”), w którym Sąd oddalił skargę o naprawienie szkody związanej jej zdaniem z poniesieniem kosztów ustanowienia gwarancji bankowej w celu odroczenia zapłaty grzywny nałożonej na mocy decyzji Komisji 94/815/WE z dnia 30 listopada 1994 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 85 traktatu WE (sprawa IV/33.126 i 33.322 — Cement, Dz.U. L 343, str. 1, zwanej dalej „decyzją w sprawie cementu”), której nieważność została stwierdzona przez Sąd w wyroku z dnia 15 marca 2000 r. w sprawach połączonych T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95 Cementeries CBR i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-491 (zwanym dalej „wyrokiem w sprawie cementu”).

Okoliczności powstania sporu

- 2 Okoliczności powstania sporu zostały przedstawione w pkt 1–9 zaskarżonego wyroku w następujący sposób:

„1 Skarżąca spółka Alsen AG, obecnie Holcim (Deutschland) AG, z siedzibą w Hamburgu (Niemcy), prowadzi działalność polegającą na wytwarzaniu materiałów budowlanych. Alsen AG powstała wskutek dokonanej w 1997 r. fuzji Alsen Breitenburg Zement- und Kalkwerke GmbH (zwaney dalej „Alsen Breitenburg”) i Nordcement AG (zwaney dalej „Nordcement”).

- 2 Mocą decyzji [w sprawie cementu] Komisja nałożyła na Alsen Breitenburg i Nordcement grzywny w wysokości odpowiednio 3,841 miliona EUR i 1,85 miliona EUR za naruszenie art. 85 traktatu WE (obecnie art. 81 WE).

- 3 Alsen Breitenburg i Nordcement wniosły skargi o stwierdzenie nieważności tej decyzji. Skargi te zostały zarejestrowane pod nr T-45/95 i T-46/95, a następnie sprawy te połączono ze sprawami ze skarg wniesionych przez inne spółki, których dotyczyła decyzja w sprawie cementu.

- 4 W związku z zaoferowaną przez Komisję możliwością Alsen Breitenburg i Nordcement zdecydowały się ustanowić gwarancje bankowe, unikając w ten sposób konieczności natychmiastowego uiszczenia wspomnianej grzywny. Gwarancji bankowej przedstawionej przez Alsen Breitenburg udzielił Berenberg Bank na okres od dnia 3 maja 1995 r. do dnia 2 maja 2000 r. za zapłatą rocznej prowizji wynoszącej 0,45%. Gwarancji bankowej przedstawionej przez Nordcement udzielił Deutsche Bank na okres od dnia 18 kwietnia 1995 r. do dnia 3 maja 2000 r. za zapłatą rocznej prowizji wynoszącej 0,375% oraz jednorazowej prowizji z tytułu udzielenia gwarancji w wysokości 15,34 EUR. Całkowita kwota zapłaconą przez skarżącą na rzecz banków z tytułu udzielenia gwarancji bankowych wyniosła 139 002,21 EUR.

- 5 W [ww. wyroku w sprawie cementu] Sąd stwierdził nieważność decyzji w sprawie cementu w części dotyczącej skarżącej oraz obciążył Komisję kosztami postępowania.

- 6 W związku z tym skarżąca w piśmie z dnia 28 września 2001 r. zażądała od pozwanej, na podstawie art. 91 regulaminu Sądu, zwrotu kosztów postępo-

wania (w tym między innymi kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 545 000 EUR) oraz kosztów związanych z ustanowieniem gwarancji bankowych.

- 7 W piśmie z dnia 24 stycznia 2002 r. pozwana zgodziła się zwrócić skarżącej część kosztów zastępstwa procesowego (w wysokości 130 000 EUR), lecz odmówiła zwrotu kosztów gwarancji bankowych, powołując się na orzecznictwo w przedmiocie kosztów w rozumieniu art. 91 regulaminu Sądu.

- 8 W piśmie z dnia 5 kwietnia 2002 r. skarżąca ponownie zażądała od pozwanej zwrotu całości kosztów zastępstwa procesowego oraz kosztów gwarancji bankowych. Jeśli chodzi o zwrot kosztów gwarancji bankowych, skarżąca powołała się tym razem na art. 288 akapit drugi WE oraz na art. 233 WE, a także na wydany w tym czasie przez Sąd wyrok z dnia 10 października 2001 r. w sprawie T-171/99 *Corus UK przeciwko Komisji*, Rec. str. II-2967.

- 9 Pismem przesłanym pocztą elektroniczną w dniu 30 maja 2002 r. pozwana zaproponowała zwrot kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 200 000 EUR. Jeśli zaś chodzi o koszty gwarancji bankowych, pozwana ponownie odmówiła ich zwrotu, stwierdzając, że możliwość zawieszenia obowiązku zapłaty grzywny poprzez ustanowienie gwarancji bankowej była tylko jedną z możliwości i że w związku z tym nie może ona być obciążona odpowiedzialnością za wydatki, które wynikły z decyzji przedsiębiorstw o skorzystaniu z tej możliwości”.

Skarga wniesiona do Sądu i zaskarżony wyrok

3 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 31 stycznia 2003 r. skarżąca wniosła o:

— nakazanie Komisji zapłaty na jej rzecz kwoty 139 002,21 EUR powiększonej o odsetki za opóźnienie wynoszące 5,75% w stosunku rocznym od dnia 15 kwietnia 2000 r.;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

4 Z kolei pozwana wniosła do Sądu o:

— odrzucenie skargi jako niedopuszczalnej w części, w której opiera się ona na art. 233 WE;

— oddalenie/odrzucenie skargi w części, w jakiej opiera się ona na art. 288 WE;

— jako niedopuszczalnej lub, ewentualnie, jako bezzasadnej, w części, w której dotyczy ona kosztów gwarancji bankowych poniesionych przed dniem 31 stycznia 1998 r.;

— jako bezzasadnej w pozostałej części;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

5 W swoich uwagach skarżąca wniosła do Sądu o:

— uznanie skargi za dopuszczalną w części, w której opiera się ona na art. 233 WE;

— tytułem żądania ewentualnego potraktowanie skargi w części, w której opiera się ona na art. 233 WE, jako skargi o stwierdzenie nieważności lub skargi na bezczynność;

— obciążenie pozwanej kosztami postępowania.

6 Sąd oddalił skargę w zaskarżonym wyroku wydanym po wysłuchaniu wystąpień stron oraz ich odpowiedzi na pytania Sądu podczas rozprawy w dniu 10 czerwca 2004 r.

- 7 Po pierwsze, Sąd uznał, że skarga była niedopuszczalna w części, w której opierała się ona na art. 233 WE.
- 8 Uzasadniając taki wniosek, Sąd stwierdził, że traktat WE w sposób enumeratywny wymienia środki zaskarżenia dostępne podmiotom celem dochodzenia ich praw. Ponieważ artykuł 233 WE dotyczący zobowiązania, jakim jest wykonanie wyroku Trybunału Sprawiedliwości, nie przewiduje takiego środka zaskarżenia, nie może on stanowić samodzielnej podstawy dla żądania zwrotu kosztów gwarancji bankowej. Ponadto po stwierdzeniu, że pierwotnym przedmiotem skargi było żądanie naprawienia szkody, Sąd odmówił potraktowania wniesionej skargi jako skargi o stwierdzenie nieważności lub skargi na beczynność (pkt 46 zaskarżonego wyroku).
- 9 Po drugie, Sąd uznał, że w części, w jakiej skarga opierała się na art. 288 WE, należało ją odrzucić jako w części niedopuszczalną i w części bezzasadną.
- 10 Sąd uznał, zgodnie z żądaniem strony pozwanej, że skarga była w części niedopuszczalna, ponieważ roszczenie odszkodowawcze uległo przedawnieniu zgodnie z art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości. Sąd przypomniał, że termin przedawnienia roszczeń z tytułu odpowiedzialności pozaumownej zaczyna biec dopiero wtedy, gdy zostaną spełnione wszystkie przesłanki, od których zależy powstanie obowiązku naprawienia szkody (pkt 59 zaskarżonego wyroku). Sąd uznał, że w niniejszej sprawie przesłanki te zostały spełnione od chwili ustanowienia gwarancji bankowych, ponieważ skarżąca, uznając decyzję w sprawie cementu za niezgodną z prawem, mogła podnieść kwestię odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty (pkt 63 zaskarżonego wyroku). Z tego względu bieg przedawnienia został przerwany dopiero przez

wniesienie skargi do Sądu w dniu 31 stycznia 2003 r. Stosując przepisy art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości, Sąd uznał roszczenie odszkodowawcze za przedawnione w zakresie, w jakim dotyczyło ono kosztów udzielenia gwarancji bankowej poniesionych przez skarżącą przed dniem 31 stycznia 1998 r. (pkt 74 zaskarżonego wyroku).

- 11 Sąd orzekł co do istoty w przedmiocie kosztów poniesionych po tym dniu. W tym celu najpierw zbadał on, czy postępowanie Komisji stanowiło istotne naruszenie prawa wspólnotowego. Przypomniał on, że w wymienionym powyżej wyroku w sprawie cementu sam uznał decyzję w sprawie cementu za niezgodną z prawem. Niemniej jednak Sąd stwierdził, że rzeczona niezgodność z prawem nie stanowiła istotnego naruszenia prawa wspólnotowego. Wprawdzie przyznał on, że w niniejszym przypadku Komisji nie przysługiwał szeroki zakres uznania i że w tych okolicznościach nieprzestrzeganie prawa wspólnotowego mogło zostać uznane jako istotne naruszenie prawa (pkt 95–100 zaskarżonego wyroku), jednak przypomniał on, że okoliczności faktyczne leżące u podstaw decyzji w sprawie cementu były wyjątkowo złożone. W tych warunkach Sąd orzekł, że naruszenie prawa wspólnotowego w niniejszej sprawie nie było wystarczająco istotne (pkt 101–116 zaskarżonego wyroku).

- 12 W dalszej kolejności Sąd zbadał ewentualny związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy działaniem Komisji a podniesioną szkodą. Uznał on, że związek ten nie został wykazany, ponieważ ustanowienie gwarancji bankowej wynikało z wolnego wyboru skarżącej, a nie z bezprawności decyzji Komisji (pkt 119–131 zaskarżonego wyroku).

- 13 Sąd uznał, że nie ma potrzeby orzekać w przedmiocie poniesionej szkody, i oddalił skargę jako bezzasadną.

Postępowanie przed Trybunałem i żądania stron

- 14 Wnosząca odwołanie podtrzymuje żądania przedstawione w pierwszej instancji i wnosi do Trybunału o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku;

- nakazanie drugiej stronie postępowania odwoławczego zapłaty na jej rzecz kwoty 139 002,21 EUR powiększonej o odsetki za opóźnienie wynoszące 5,75% w stosunku rocznym od dnia 15 kwietnia 2000 r.;

- ewentualnie, przekazanie sprawy Sądowi do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem oceny prawnej dokonanej przez Trybunał;

- obciążenie drugiej strony postępowania odwoławczego kosztami postępowania.

15 Druga strona postępowania odwoławczego wnosi do Trybunału o:

— oddalenie odwołania;

— obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami postępowania.

Odwołanie

16 Odwołanie opiera się na trzech zarzutach. Zarzut pierwszy jest oparty na naruszeniu prawa, które zdaniem wnoszącej odwołanie popełnił Sąd, uznając za częściowo przedawnione roszczenie odszkodowawcze oparte na art. 235 WE i 288 WE. Zarzut drugi jest oparty na naruszeniu prawa, które w jej opinii popełnił Sąd, uzależniając odpowiedzialność Wspólnoty od istnienia wystarczająco istotnego naruszenia prawa wspólnotowego. Zarzut trzeci jest oparty na naruszeniu prawa, które miał popełnić Sąd, orzekając, że w niniejszej sprawie nie został wykazany związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy bezprawnością decyzji w sprawie cementu i kosztami ustanowienia gwarancji bankowej.

W przedmiocie zarzutu pierwszego

Argumentacja stron

- 17 Wnosząca odwołanie kwestionuje ocenę dokonaną przez Sąd w przedmiocie zastosowania zasad dotyczących przedawnienia przewidzianych w art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości. Twierdzi ona, że termin przedawnienia rozpoczął swój bieg z chwilą stwierdzenia nieważności decyzji w sprawie cementu. Opiera się ona na wyroku z dnia 27 stycznia 1982 r. w sprawach połączonych 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 i 5/81 Birra Wührer i in. przeciwko Komisji, Rec. str. 85, pkt 10, z którego wynika, że termin przedawnienia nie rozpoczyna swojego biegu do czasu spełnienia wszystkich przesłanek powstania obowiązku naprawienia szkody, a zwłaszcza do czasu skonkretyzowania się szkody, która ma zostać naprawiona.
- 18 Tymczasem, zdaniem wnoszącej odwołanie, stwierdzenie nieważności decyzji w sprawie cementu stanowiło w niniejszym przypadku przesłankę powstania obowiązku naprawienia szkody.
- 19 Wnosząca odwołanie twierdzi, że ustanawiając gwarancje bankowe, spełniła obowiązek prawny, który dobiegł końca wraz z decyzją o stwierdzeniu nieważności. Uważa ona także, że szkoda jest ściśle związana z wniesieniem skargi o stwierdzenie nieważności, ponieważ z jej powodu i z powodu braku zawieszającego skutku tej skargi zostały ustanowione gwarancje bankowe.

- 20 Ponadto wnosząca odwołanie stwierdza, że Sąd doszedł do błędnego wniosku w oparciu o wyrok z dnia 2 czerwca 1976 r. w sprawach połączonych od 56/74 do 60/74 Kampffmeyer i in. przeciwko Radzie i Komisji, Rec. str. 711, orzekając, że wniesienie skargi o naprawienie szkody było możliwe już od momentu ustanowienia gwarancji bankowych. Wnosząca odwołanie uważa, że takie zastosowanie skargi przewidzianej w art. 288 WE stanowiłoby jednak nadużycie procedury polegające na obejściu przesłanek dopuszczalności skargi o stwierdzenie nieważności ustanowionych w art. 230 WE.
- 21 Wnosząca odwołanie twierdzi wreszcie, że wbrew orzeczeniu Sądu w tej kwestii, szkoda nie wystąpiła stopniowo, lecz powstała w całości wraz z ustanowieniem gwarancji bankowych. Podkreśla ona, że tylko jedna umowa gwarancji została zawarta z bankami, która została ograniczona *ratione temporis* do czasu trwania postępowania sądowego, a stopa procentowa miała być uiszczana w stosunku rocznym. W związku z tym nie były naliczane dziennie prowizje bankowe wynikające z tych gwarancji.
- 22 Tytułem żądania ewentualnego wnosząca odwołanie podnosi, że bieg terminu przedawnienia został przerwany z chwilą wniesienia do Sądu skargi o stwierdzenie nieważności. Jej zdaniem ostateczne ustalenie okoliczności faktycznych w niniejszej sprawie nastąpiło dopiero w ramach tej skargi, a wniesienie skargi o naprawienie szkody zależało zasadniczo od wyniku postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności.
- 23 Natomiast druga strona postępowania odwoławczego twierdzi, że Sąd zastosował w sposób właściwy zasady dotyczące przedawnienia. Jest ona zdania, że zdarzeniem powodującym powstanie odpowiedzialności jest niezgodna z prawem decyzja.

24 Uważa ona, że ustanowienie gwarancji bankowych nie może zostać uznane za zobowiązanie prawne, ponieważ wynika ono z wolnego wyboru wnoszącej odwołanie, która mogła także zapłacić grzywnę. Ponieważ takie zobowiązanie w ogóle nie istniało, nie mogło przestać istnieć wskutek stwierdzenia przez Sąd nieważności decyzji w sprawie cementu. Stwierdzenie nieważności nie stanowi więc zdarzenia powodującego powstanie odpowiedzialności, którym jest sama decyzja w sprawie cementu.

25 Druga strona postępowania odwoławczego podkreśla także, że wnosząca odwołanie mogła — tak jak orzekł Sąd — wnieść skargę o odszkodowanie od momentu ustanowienia gwarancji bankowych. Jest ona zdania, że Sąd słusznie powołał się na wymieniony wyżej wyrok w sprawie *Kampffmeyer przeciwko Komisji i Radzie*, jako że skargi na podstawie art. 230 WE i 288 WE są niezależne.

26 Mając na uwadze powyższe, druga strona postępowania odwoławczego twierdzi, że Sąd nie naruszył prawa, orzekając, iż termin przedawnienia rozpoczął swój bieg od momentu ustanowienia gwarancji bankowych.

27 Druga strona postępowania odwoławczego utrzymuje ponadto, że wniesienie skargi o stwierdzenie nieważności nie przerwało biegu przedawnienia, twierdząc, iż art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości wyraźnie przewiduje, że bieg przedawnienia przerywa się przez wniesienie skargi o odszkodowanie. Natomiast skarga o stwierdzenie nieważności nie może przerwać tego biegu.

Ocena Trybunału

28 Zarzut pierwszy dzieli się na trzy części.

W przedmiocie części pierwszej zarzutu, opartej na ocenie początku biegu przedawnienia

29 Bieg przedawnienia roszczenia z tytułu odpowiedzialności Wspólnoty rozpoczyna się od chwili spełnienia wszystkich przesłanek powstania obowiązku naprawienia szkody, a zwłaszcza od chwili skonkretyzowania się szkody, która ma zostać naprawiona. Z tego wynika, że w odniesieniu do przypadków, w których odpowiedzialność Wspólnoty powstała w wyniku aktu normatywnego, bieg przedawnienia rozpoczyna się z chwilą wystąpienia szkodliwych skutków tego aktu.

30 Inne rozwiązanie oznaczałoby podważenie zasady autonomii skarg, uzależniając postępowanie w sprawie skargi o naprawienie szkody od wyniku postępowanie w sprawie skargi o stwierdzenie nieważności. Takie rozwiązanie może zostać przeniesione na grunt sporów powstałych na podstawie aktów indywidualnych. W tych sporach bieg przedawnienia rozpoczyna się w chwili wystąpienia skutków decyzji wobec osób, do których jest skierowana.

31 Jednak w niniejszej sprawie szkodliwe skutki decyzji w sprawie cementu wystąpiły wobec poprzedników spółki wnoszącej odwołanie od momentu nałożenia na nich grzywny. Nałożeniu grzywny towarzyszyła możliwość ustanowienia gwarancji bankowych w celu uniknięcia natychmiastowej zapłaty grzywien. Wbrew stanowisku wnoszącej odwołanie, szkodliwe skutki decyzji w sprawie cementu nie wystąpiły w momencie stwierdzenia nieważności tej decyzji przez Sąd. Rozpoczęcie biegu przedawnienia nie zależy bowiem od stwierdzenia bezprawności zachowania Wspólnoty w drodze orzeczenia sądowego.

32 Zgodnie z rozwiązaniem przyjętym przez Sąd w pkt 6 wspomnianego powyżej wyroku w sprawie *Kampffmeyer i in. przeciwko Komisji i Radzie* poprzednicy spółki wnoszącej odwołanie mogli w konsekwencji wnieść skargę mającą na celu stwierdzenie pozaumownej odpowiedzialności Wspólnoty od chwili, w której przyczyna szkody stała się pewna, to jest w niniejszej sprawie od chwili ustanowienia gwarancji bankowych. W przeciwieństwie do twierdzenia wnoszącej odwołanie, nie stanowiłoby to nadużycia procedury, ponieważ skarga o naprawienie szkody jest niezależna od skargi o stwierdzenie nieważności.

33 Sąd w pkt 68 zaskarżonego wyroku naruszył prawo, orzekając, że bieg przedawnienia rozpoczął się w dniu ustanowienia gwarancji bankowych. Wprawdzie roszczenie odszkodowawcze mogło niewątpliwie zostać wysunięte od chwili ustanowienia gwarancji bankowych, ponieważ w tym dniu szkoda spowodowana zaskarżoną decyzją Komisji była w zasadzie pewna, a jej wielkość mogła zostać oceniona, jednak bieg przedawnienia mógł rozpocząć się tylko od chwili, w której szkoda majątkowa rzeczywiście wystąpiła, to jest od chwili, w której w niniejszej sprawie powstały koszty gwarancji bankowej. Jednak bez względu na to, jaka data zostanie przyjęta, przypada ona wcześniej niż datą ogłoszenia wspomnianego wyżej wyroku w sprawie cementu, którą wnosząca odwołanie przyjęła za początek terminu przedawnienia. Wobec powyższego należy oddalić część pierwszą zarzutu pierwszego.

W przedmiocie części drugiej zarzutu, opartej na stopniowym wystąpieniu szkody

- 34 Szkada podnoszona przez wnoszącą odwołanie składa się z kwot pieniężnych, które była ona zobowiązana zapłacić bankom z tytułu ustanowienia gwarancji. Z akt sprawy przedstawionych Sądowi i z toczącego się przed nim postępowania wynika, że koszty bankowe naliczane były proporcjonalnie do liczby dni, podczas których gwarancje bankowe pozostawały w mocy.
- 35 Wysokość podnoszonej szkody wzrastała proporcjonalnie do liczby dni, które upływały. Wnosząca odwołanie nie może zatem skutecznie utrzymywać, że szkoda była natychmiastowa i że ograniczała się ona jedynie do ustanowienia gwarancji bankowych. Następnie Sąd słusznie uznał w pkt 69 zaskarżonego wyroku, że szkoda podnoszona przez wnoszącą odwołanie powstała stopniowo. Należy więc uchylić część drugą zarzutu pierwszego.

W przedmiocie części trzeciej zarzutu, opartej na z przerwaniu biegu przedawnienia

- 36 Na mocy art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości, w dziedzinie odpowiedzialności pozaumownej, bieg przedawnienia przerywa wniesienie skargi do Trybunału lub uprzednie wniesienie przez poszkodowanego wniosku do właściwej instytucji Wspólnoty. Ponieważ art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości dotyczy roszczeń wobec Wspólnot z zakresu odpowiedzialności pozaumownej, „skargą” przerywającą bieg

przedawnienia w rozumieniu tego przepisu jest skarga, w której podniesiona została ta odpowiedzialność zgodnie z art. 288 ust. 2 WE. Skarga o stwierdzenie nieważności nie może więc zostać uznana za „skargę” mogącą przerwać bieg przedawnienia w rozumieniu art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości. W związku z tym wnosząca odwołanie nie może skutecznie utrzymywać w części pierwszej zarzutu pierwszego, że Sąd naruszył prawo, uznając, że wniesienie skargi o stwierdzenie nieważności nie przerwało biegu przedawnienia.

³⁷ Z powyższego wynika, że zarzut pierwszy należy oddalić w całości.

W przedmiocie zarzutu drugiego

Argumentacja stron

³⁸ Wnosząca odwołanie twierdzi, że Sąd naruszył prawo, uzależniając od przesłanki istotnego naruszenia prawa wspólnotowego obowiązek naprawienia szkody przez Wspólnotę.

I - 2990

- 39 Utrzymuje ona, że kryterium wystarczająco istotnego naruszenia prawa ma zastosowanie jedynie wówczas, gdy mamy do czynienia z działaniem normatywnym Wspólnoty. Jednak w niniejszej sprawie odpowiedzialność Wspólnoty została podniesiona w sytuacji prawnej, która powstała wskutek stwierdzenia nieważności indywidualnego aktu administracyjnego. W związku z tym, zdaniem wnoszącej odwołanie, Sąd nie powinien badać istnienia wystarczająco istotnego naruszenia prawa, ponieważ zwykle stwierdzenie bezprawności jest wystarczające do uzasadnienia obowiązku naprawienia szkody.
- 40 Dodaje ona, że kryterium dostatecznie wystarczająco istotnego naruszenia prawa obowiązuje w odniesieniu do aktów normatywnych w celu zapobieżenia powstaniu dużej ilości sporów sądowych, których powstanie jest mniej prawdopodobne w odniesieniu do aktów indywidualnych, jak to ma miejsce w niniejszej sprawie.
- 41 Tytułem żądania ewentualnego wnosząca odwołanie wnosi do Trybunału o uznanie, że w niniejszej sprawie miało miejsce wystarczająco istotne naruszenie prawa wspólnotowego. Dla uzasadnienia swojego stanowiska wnosząca odwołanie opiera się na orzecznictwie, zgodnie z którym do wystarczająco istotnego naruszenia prawa wspólnotowego dochodzi wówczas, gdy dana instytucja w sposób oczywisty i poważny przekracza granice przysługującego jej uznania, zaś zwykle naruszenie wystarcza, jeśli uznanie jest już ograniczone (zob. wyrok z dnia 23 maja 1996 r. w sprawie C-5/94 Hedley Lomas, Rec. str. I-2553). Wnosząca odwołanie twierdzi, że zakres uznania drugiej strony postępowania odwoławczego w niniejszej sprawie był ograniczony i zgadza się w tej kwestii z oceną Sądu (zob. pkt 100 zaskarżonego wyroku). Jednak zdaniem wnoszącej odwołanie Sąd niesłusznie wziął pod uwagę złożoność okoliczności faktycznych i trudności w stosowaniu prawa wspólnotowego w celu ustalenia istnienia wystarczająco istotnego naruszenia prawa, ponieważ w jej opinii przytoczone orzecznictwo nie pozwala na uzasadnienie zaskarżonego wyroku takimi względami.

42 Wreszcie wnosząca odwołanie twierdzi, że jeśli o nią chodzi, to okoliczności faktyczne niniejszej sprawy nie były złożone, a obszerność wymienionego wyżej wyroku w sprawie cementu tłumaczy fakt, że druga strona postępowania odwoławczego i Sąd zdecydowali się na połączenie kilku spraw powiązanych, a nie na rozpatrzenie w osobnym wyroku przypadków spółek Alsen Breitenburg i Nordcement.

43 Druga strona postępowania odwoławczego natomiast uważa, że Sąd słusznie zbadał istnienie wystarczająco istotnego naruszenia prawa.

44 W szczególności utrzymuje ona, że rozróżnienie dokonane przez wnoszącą odwołanie pomiędzy aktami normatywnymi a aktami indywidualnymi nie ma znaczenia. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału charakter aktów nie stanowi bowiem decydującego kryterium ustalenia granic uznania instytucji (zob. wyrok z dnia 4 lipca 2000 r. w sprawie C-352/98 P Bergaderm i Goupil przeciwko Komisji, Rec. str. I-5291, pkt 40 i 42). Uważa ona, że dla dokonania oceny zakresu uznania jest istotna chwila wydania decyzji. W tych warunkach należy wziąć pod uwagę szczególną sytuację Komisji w tym momencie i tym samym uwzględnić złożoność okoliczności faktycznych leżących u podstaw sprawy. Ponadto jej twierdzenie, że okoliczności faktyczne nie były złożone, stanowi zagadnienie, które nie należy do kompetencji Trybunału w ramach odwołania.

45 Tytułem żądania ewentualnego druga strona postępowania odwoławczego podnosi, że ocena złożoności okoliczności faktycznych nie powinna ograniczać się jedynie

do sytuacji strony wnoszącej odwołanie, ale powinna uwzględnić także całość okoliczności, które doprowadziły Komisję do wydania decyzji w sprawie cementu.

Ocena Trybunału

⁴⁶ Zarzut drugi dzieli się na trzy części.

W przedmiocie części pierwszej, opartej na tym, że Sąd nie mógł badać istnienia wystarczająco istotnego naruszenia prawa wspólnotowego

⁴⁷ Powstanie odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty zależy od łącznego spełnienia szeregu przesłanek, wśród których znajduje się istnienie wystarczająco istotnego naruszenia normy prawnej, która przyznaje jednostkom określone uprawnienia, w przypadku gdy rozpatrywana jest niezgodność z prawem aktu prawnego. W odniesieniu do tej przesłanki decydującym kryterium dla stwierdzenia, że naruszenie prawa wspólnotowego jest wystarczająco istotne, jest oczywiste i poważne naruszenie przez instytucję wspólnotową granic przysługującego jej uznania. Jeżeli dana instytucja wspólnotowa dysponuje jedynie znacznie ograniczoną swobodą uznania bądź nie ma takiej swobody, każde naruszenie prawa wspólnotowego może być wystarczające dla stwierdzenia wystąpienia wystarczająco istotnego naruszenia (ww. wyrok Bergaderm i Goupil przeciwko Komisji, pkt 43 i 44).

48 Ogólny lub indywidualny charakter aktu prawnego nie stanowi zatem decydującego kryterium stwierdzenia takiego naruszenia (ww. wyrok w sprawie Bergaderm i Goupil przeciwko Komisji, pkt 46, i wyrok z dnia 10 lipca 2003 r. w sprawie C-472/00 P Komisja przeciwko Fresh Marine, Rec. str. I-7541, pkt 27).

49 Wnosząca odwołanie nie może więc skutecznie utrzymywać, że kryterium wystarczająco istotnego naruszenia normy prawnej powinno być stosowane jedynie wówczas, gdy chodzi o akt normatywny Wspólnoty, natomiast jego stosowanie powinno być wykluczone, wtedy gdy — jak w niniejszej sprawie — chodzi o akt indywidualny. Przeciwnie do podtrzymywanego stanowiska Sąd nie mógł więc ograniczyć się do stwierdzenia zwykłej bezprawności, ale powinien, co zresztą słusznie uczynił, uwzględnić kryterium wystarczająco istotnego naruszenia prawa. W konsekwencji, nie naruszając prawa, Sąd zbadał, czy w niniejszej sprawie doszło do wystarczająco istotnego naruszenia prawa wspólnotowego. W związku z tym należy oddalić część pierwszą zarzutu drugiego.

W przedmiocie części drugiej zarzutu, opartej na kryteriach zastosowanych przez Sąd w celu ustalenia wystarczająco istotnego naruszenia prawa wspólnotowego

50 System wypracowany przez Trybunał w zakresie odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty uwzględnia między innymi złożoność sytuacji, które podlegają uregulowaniu, trudności w stosowaniu czy interpretacji określonych aktów, w szczególności zakres uznania przysługującego podmiotowi, który wydał zaskarżony akt

(zob. ww. wyroki w sprawie Bergaderm i Goupil przeciwko Komisji, pkt 40, a także w sprawie Komisja przeciwko Fresh Marine, pkt 24).

- 51 W zaskarżonym wyroku Sąd wziął pod uwagę nie tylko uznanie drugiej strony postępowania odwoławczego, ale także złożoność okoliczności faktycznych i trudności w stosowaniu prawa wspólnotowego w celu zbadania, czy doszło do wystarczająco istotnego naruszenia prawa wspólnotowego. Zastosowanie przez Sąd takich kryteriów w celu zbadania istnienia takiego naruszenia prawa wspólnotowego nie stanowi więc naruszenia prawa. W konsekwencji należy oddalić część drugą zarzutu drugiego.

W przedmiocie zarzutu trzeciego, mającego na celu ewentualne stwierdzenie przez Trybunał, że okoliczności faktyczne w niniejszej sprawie nie były złożone

- 52 Wnosząca odwołanie przedstawia dwa argumenty mające na celu wykazanie, że okoliczności faktyczne nie były złożone. Podnosi ona, po pierwsze, że złożoność okoliczności faktycznych stwierdzona przez Sąd wynika jedynie z obszerności wymienionego wyżej wyroku w sprawie cementu spowodowanej jedynie okolicznością, że Sąd zdecydował w tym wyroku połączyć kilka spraw powiązanych, podczas gdy mógł bez problemu rozpatrzyć w osobnym wyroku przypadki spółek Alsen Breitenburg i Nordcement.

- 53 Jednakże, w przeciwieństwie do podtrzymywanego stanowiska, Sąd w zaskarżonym wyroku nie wyprowadził wniosku o złożoności okoliczności faktycznych

z wyjątkowej obszerności wymienionego wyżej wyroku w sprawie cementu. Mając na względzie wszystkie okoliczności w sprawie cementu, Sąd uznał w pkt 114 zaskarżonego wyroku, że druga strona postępowania odwoławczego miała do czynienia ze złożonymi okolicznościami faktycznymi. W konsekwencji wnosząca odwołanie nie może skutecznie podnosić, że Sąd naruszył prawo, wyciągając wniosek, że złożoność okoliczności faktycznych w niniejszej sprawie wynika z obszerności wyroku w sprawie cementu, która była tylko spowodowana połączeniem kilku spraw.

54 Po drugie, w odniesieniu do tego, czy okoliczności sprawy były złożone, należy przypomnieć, że zgodnie z art. 225 ust. 1 akapit drugi WE oraz art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości odwołanie należy ograniczyć do kwestii prawnych.

55 Jak już zostało przypomniane w pkt 50 niniejszego wyroku, system wypracowany przez Trybunał w zakresie odpowiedzialności wymaga w szczególności uwzględnienia stopnia złożoności sprawy rozpatrywanej przez administrację wspólnotową. Kwestia, czy rozpatrywane w ramach skargi o naprawienie szkody okoliczności charakteryzują się taką złożonością, należy do wyłącznej oceny Sądu i nie powinna być omawiana w ramach odwołania, chyba że doszło do ich wypaczenia, co jednak nie zostało podniesione w niniejszej sprawie. W konsekwencji ta część zarzutu nie jest dopuszczalna.

56 Ponieważ część trzecia zarzutu drugiego jest w części bezzasadna, a w części niedopuszczalna, należy oddalić całość zarzutu drugiego.

57 Z powyższego wynika, że wnosząca odwołanie nie była w stanie wykazać, że Sąd naruszył prawo, orzekając, iż w niniejszej sprawie nie doszło do wystarczająco istotnego naruszenia prawa wspólnotowego, które stanowi jedyny rodzaj naruszenia mogącego spowodować powstanie odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty. Mając na względzie charakter kumulatywny przesłanek, od których spełnienia jest uzależnione powstanie rzeczowej odpowiedzialności, takie twierdzenie wystarczy, żeby oddalić odwołanie bez konieczności orzekania w przedmiocie zarzutu trzeciego dotyczącego istnienia związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy zarzucanym zachowaniem Wspólnoty a szkodą, na którą powołuje się wnosząca odwołanie.

W przedmiocie kosztów

58 Zgodnie z art. 69 § 2 regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 118 regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ wnosząca odwołanie przegrała sprawę, należy obciążyć ją kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

1) Odwołanie zostaje oddalone.

2) Holcim (Deutschland) zostaje obciążona kosztami postępowania.

Podpisy